

Předpoklad "osobní péče o dítě" pro splnění podmínky výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod znamená soustavnou a aktivní osobní péči ženy o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti, resp. pěti roků. Tato podmínka není naplněna, pokud soud svěřil dítě do péče otce, který za tuto péči nese odpovědnost, dítě pobývalo u otce, a žena (matka) a dítě byly tak od sebe odděleny, a to i když žena (matka) dítě navštěvovala, projevovala o něj zájem, přispívala na jeho výživu otci, a podílela se tedy na výchově dítěte.

Věc: Věra L. v J. proti České správě sociálního zabezpečení o starobní důchod, o kasační stížnosti žalobkyně.

Rozhodnutím žalované ze dne 7.11.2002 byl žalobkyni odňat starobní důchod, neboť žalobkyně dosáhne důchodového věku až ke dni 2.3.2006. Při určení důchodového věku žalobkyně vyšla žalovaná z toho, že žalobkyně vychovala dvě děti. Třetí dítě, syn Vítězslav narozený dne 19.2.1991, byl od 1.7.2000 svěřen do výchovy otce, přičemž osobní péče žalobkyně o syna fakticky skončila dnem 30.6.2000. Tuto skutečnost žalobkyně ve své žádosti o starobní důchod neuvedla, a proto jí žalovaná přiznala důchod již od 1.1.2002. Žalovaná tedy současně rozhodla o povinnosti žalobkyně vrátit přeplatek na důchodu ve výši 51 385 Kč.

Žalobkyně se u Krajského soudu v Českých Budějovicích domáhala zrušení rozhodnutí žalované; namítala, že o syna Vítězslava pečovala osobně od jeho narození až do 24.10.2001, kdy byla v důsledku neúnosných podmínek, vytvářených jejím manželem, donucena odstěhovat se z domku, ve kterém do té doby všichni žili.

Krajský soud v Českých Budějovicích dne 28.4.2003 žalobu zamítl. Po důkladném dokazování (zejm. opatrovnickým spisem, výslechem otce nezletilého a dalšími listinami) soud ohledně sporné skutečnosti, tj. dne faktického ukončení osobní péče o syna Vítězslava, uzavřel tak, že žalobkyně o syna přestala osobně pečovat dne 30.6.2000.

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích napadla žalobkyně (dále "stěžovatelka") kasační stížností. Namítala nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení [[§ 103](#) odst. 1 písm. a) s. ř. s.], zejména otázky obsahu termínu "výchova dítěte" či "osobní péče". Skutečnost, že opatrovnický soud za určitých okolností musí rozhodnout o tom, že se dítě "právně" svěřuje do péče jednoho z rodičů, nemůže automaticky znamenat, že výchova dítěte druhým z rodičů končí. Stěžovatelka rovněž uvedla, že opatrovnický i rozvodový spis obsahují řadu účelových tvrzení, která byla výsledkem sporu o syna.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Z odůvodnění:

Rozhodování soudu o kasační stížnosti je ovládáno principem kasace; soud tedy provádí jen důkazy nezbytné k tomu, aby mohl rozhodnout. V rámci své přezkumné činnosti sleduje, jak soud, který ve věci rozhodoval, zhodnotil důkazy, jak se vypořádal s tvrzením žalobce a důkazy navrženými či předloženými, zda okruh skutečností, které v řízení měly být zjišťovány, byl zjištěn v postačujícím rozsahu, zda se tak stalo s použitím zákonných důkazních prostředků a způsobem, který neodporuje procesnímu předpisu, a zda skutkový stav, který byl zjištěn, má oporu v provedených důkazech.

Stěžovatelka uvádí jako důvod kasační stížnosti [§ 103 odst. 1 písm. a\)](#) s. ř. s. Podle toho ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Za onu spornou či nesprávně posouzenou právní otázku soudem v předcházejícím řízení označila stěžovatelka výklad obsahu pojmu "výchova dítěte" či "osobní péče"; odpověď na tuto otázku je nutno znát pro stanovení důchodového věku stěžovatelky.

Nárok na starobní důchod vznikne pojištěnci za předpokladu splnění dvou základních podmínek, kterými jsou potřebná doba pojištění a dosažení stanoveného věku. Před dosažením důchodového věku má pojištěnec nárok na starobní důchod též tehdy, získal-li dobu pojištění nejméně 25 let a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše tři roky. Podle ustanovení [§ 32](#) odst. 1 zákona o důchodovém pojištění činí důchodový věk u žen, které vychovaly tři nebo čtyři děti, 54 let, a u žen, které vychovaly dvě děti, 55 let. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se důchodový věk u pojištěnců, kteří dosáhnou věkových hranic shora citovaných v období od 1.1.1996 do 31.12.2006, stanoví tak, že ke kalendářnímu měsíci, ve kterém pojištěnec dosáhl této hranice, se přičítají u žen čtyři kalendářní měsíce za každý i započatý kalendářní rok z doby po 31.12.1995 do dne dosažení věkových hranic uvedených v [§ 31](#) odst. 1 citovaného zákona.

Podle ustanovení [§ 32](#) odst. 4 zákona o důchodovém pojištění je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.

Zákon o důchodovém pojištění pro splnění podmínky výchovy dítěte pro uznání nároku ženy na starobní důchod

požaduje "osobní péči" matky, tedy takovou, na níž se matka osobně, aktivně, průběžně podílí. Je zřejmé, že pokud matka dítě navštěvuje, projevuje o něj zájem, přispívá na jeho výživu otci, kterému bylo nezletilé dítě svěřeno do výchovy, podílí se na výchově dítěte. Podle zákona o rodině jsou především rodiče odpovědni za všestranný duševní a tělesný rozvoj svých dětí a zvláště za jejich řádnou výchovu. Pro přiznání nároku na důchod, resp. uznání "osobní péče o dítě" pro snížení důchodového věku u žen, však zákon o důchodovém pojištění požaduje soustavnou osobní péči o dítě alespoň po dobu deseti roků; tato podmínka nemohla být naplněna, pokud byl syn soudem svěřen do péče otce, který za jeho péči nesl odpovědnost, syn pobýval u otce a matka a syn byli od sebe odděleni.

Krajský soud se podrobně zabýval jednotlivými důkazními prostředky a řádně zdůvodnil, jaké závěry z jednotlivých důkazů ve spise obsažených dovozuje a proč.

Nová námitka stěžovatelky uplatněná v kasační stížnosti, že tvrzení před okresním soudem i opatrovnickým "soudem" bylo účelové, je tvrzením, které již Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší hodnotit. Pokud stěžovatelka uvádí, že tvrzení v předchozích řízeních bylo účelové, aby bylo dosaženo kýženého výsledku ve sporu, je namísto otázka, zda se nyní nejedná o stejný úmysl.